

A világkereskedelem érdekesebb tengerentúli és exotikus fái

(Folytatás.)

Írta: dr. Tomasoovszky Imre ny. miniszteri tanácsos.

B) Lomblevelű tengerentúli fák.

8. Greenheart.

Nectandra Rodioei Hook; *Ocotea Rodiaei*; Grünherz-holz.

Egyéb nevei: Greenheart-Holz, Grünholz.

A Lauraceae családjába tartozó és Brit-Guyanában, a forró éghajlatú Dél-Amerikában tenyésző fanem.* A fának színe zöld, vagy zöldesbarna. Kérge: Bibiru, Bibiri és Sipeira néven ismeretes a kereskedelemben és a chinakéreg hatásához hasonló tulajdonsága van. Hazájában emiatt nagyobb gondot fordítanak a kultiválására.

A fának fajsúlya 1.08—1.195 között változik, a fa könnyen és simán hasad és nagy a hordképessége.

Ez a fa a Grünholz nevet az edényekben levő zöldessárga anyagoktól kapta.

Keményisége, tömörsége és egyéb becses tulajdonságai miatt rendkívül keresett a hajóépítésnél, azonkívül vízepítésekhez, esztergályos és díszítő munkákhoz (hajók belső berendezéseinél) is használják fáját, de keménysége és nagy súlya miatt asztalosfára már nem jó.

Különösen oly kikötőkben használják fel fáját előszeretettel az építkezésekhez, ahol az úgynevezett *fúrókagylók* (*Bohrwurm*) nagy mennyiségben fordulnak elő s a más fanemekkel való vízi építkezést majdnem lehetetlenné teszik.**

A világfakereskedelemben többnyire 9—15 m hosszú, 40 cm széles négyélű, durván faragott és tisztán gesztből álló gerendaalakban kerül forgalomba.

* Dr. H. Winkler: „Botanisches Hilfsbuch” és Dr. J. Wiesner: „Die Rohstoffe des Pflanzenreiches” és Herbert Sten: „The timbers of commerce and their identification” c. művek alapján. Szerző.

** A fúrókagylók ismertetését lásd a Turpentine leírásánál, Szerző.

Dr. Wiesner szerint az a kemény nehéz fa, amit a bécsi botgyáripar, mint Greenheart-ot hoz forgalomba s ilyennek nevez, kétségen kívül különbözik az amerikai eredetű Greenhearttól. Ennek a szép és politurozható fának származása és az eredeti előfordulási helye még nincs megállapítva.

A tengerentúli fák közül megemlítjük továbbá a Myrtace-ak (Myrtus-félék) családjába tartozó Eucalyptus-ok közül azt a hármat, mely ezidőszerint a világfakereskedelemben napról-napra nagyobb tért hódít.

Általánosságban megjegyezzük, hogy az Eucalyptus fafajok Ausztráliában, Tasmaniában, Új-Guineában és a maláji szigeteken otthonosak (tenyésznek). Többnyire bőrnemű, kékesszürke levelű, óriási fák. Így például közülük az Eucalyptus amygdalina Lab. 155 m magasságot és 30 m kerületet is elér. Különös érzékenységüknél fogva ezek u. n. *kompasznövények*; amennyiben a napsugarak ellen leveleik elhajlásával védekeznek. Ausztrália óriási Eucalyptus fái leveleiket mindig élükkel fordítják a nap felé. Átereszti a napsugarakat, s alig vetnek árnyékot. Ezért azután mocsaras területek kiszárítására kitűnően alkalmasak.

Mocsaras helyek beültetésére alkalmazzák az Eucalyptusokat mint *profilaktikumot* (bajt megelőző orvosságot) azért, mert a malária betegségtől óv olyképpen, hogy az etherikus olajtartalmuk a maláriát előidéző szúnyogokra hatnak. (L. bővebben dr. Szilády Zoltán „Növénytan” 111. l. Nagyenyed, 1918.)

Az Eucalyptus fákat a világfakereskedelemben színük szerint keresik és értékesítik.

Vannak világosbarna* (tölgyfaszínű) és vörösszínű fájú Eucalyptusok.

* *Dr. J. Wiesner* a „Die Rohstoffe des Pflanzenreiches” c. művében az Eucalyptus fákat *színük szerint* a következőleg osztja fel:

- a) *világosbarna színű Eucalyptus fák*:
E. microcorys F. V. Muell. *Tallow-wood*. Queensland, Új-Délwales.
E. microcorys F. V. Muell. *Tallow-wood*. Queensland, Új-Délwales.
E. obliqua L. Hér. *Stringybark*. Tasmania Van Diemenland, Új-Délwales, Dél-Ausztrália.
E. pilularis Smith. *Blackbutt*. Neu-Süd-Wales, Dél-Ausztrália.
- b) *vöröses színű Eucalyptus fák*:
E. crebra F. v. Mueller *Ironbank*. Új-Délwales, Queensland, Észak-Ausztr.
E. marginata Don. *Jarrah*. Nyugat-Ausztrália.
E. rostrata Schl. *Red Gum*. (hajó-, ház- és hídfa).
E. resinifera, Schmith. *Vörös vagy erdei mahagoni*. Hajóépítésfa. Szerző.

a) a *világosbarna* (tölgyfaszínű) *Eucalyptus* fákhoz tartoznak: a *Blackbutt* (*Eucalyptus pilularis* Smith) és a *Tallow-wood* (*E. microcorys* F. V. Muell.)

b) a *vörösszínű* *Eucalyptus* fák közül legfontosabb a *Jarrah* (*E. marginata* Don.)

9. *Blackbutt*.

Eucalyptus pilularis Smith.

Világosbarna, esetleg világosszürke, porszürke, vagy szürkésbarna színű fája igen kemény és rendkívül tartós.

A fa különben hasítható. Kérge az ágak felsőrészén leválik. A fa, tapasztalat szerint gyúlékony.

E fanem csak Van Diemenslandban, Új-Délwales és Queenslandban fordul elő. Magassága átlagosan 60 méter és átmérője 120—140 cm között váltakozik.

Fája építőszerkezetre kitűnő; Queenslandban igen kedvelik ház és kerítésépítésekhez, fűrészárunak, különösen padlónak, továbbá vasúti talpfának igen jó. Távirdapóznát is készítenek belőle, utcák burkolására állítólag éppen olyan jó, mint a Jarrah. A hamburgi fakereskedelemben ezidő szerint leginkább mint utcaburkolóanyag kerül forgalomba. A világfakereskedelemben sokszor összetévesztik a Tallow-wood-dal.

Ujabban a Blackbutt-ot kikötő- és hídépítésekhez, vasúti köcsik készítéséhez és bányüzemek építési céljaira is keresik.

10. *Tallow-wood*.

Eucalyptus Microcorys F. Muell. Talgholz. Faggyúfa.

A fája igen kemény, erős, nehéz, szívós és tartós. Nagyon ellenáll a korhadásoknak és rendkívül nehezen ég el. Színe, ha frissen van vágva, világosbarna, majd vöröses, de később sötétedik, s barna lesz. Fajsúlya több mint 1·0, s ennek következtében a vízben azonnal aláülyed. Jellemzők ennél a fánál benne előforduló zsíros olajok és sósavasavas mészkristályok.

Ez a fa Kelet-Ausztráliában tenyészik, főleg Queenslandban és Neu-Süd-Walesban, hol az egyes törzsek, általában 40 méter magasságra és 3 méter átmérőig is kifejlődnek.

Hazájában a fát főleg hídépítésre, bányafának és utcaburkolásra használják fel, nemkülönben nagy szerepet játszik hazá-

jában e fanem a hajó- és kikötőépítésnél, vasúti kocsik, padlók készítésénél, a bányaművek és bognárfa céljaira is alkalmazzák.

Nálunk utcaburkolásra, vasúti talpfának és parkettának ajánlják. Újabban nagyobb mennyiségben jön az európai fake-reskedelembe.

11. Jarrah.

Eucalyptus marginata Don. Egyéb nevek: Yorrah, australianisches Mahagoni.

Magasba nyúló, sötétszürke, rostoskérgű fa. Fájának színe: sötétbarna, vörösbarna, csokoládé- vagy megszáritott vérszínű, itt-ott fekete zónákkal; idővel világosabbá válik, igen szép, a Mahagonira emlékeztető erezzel. A fa különben kemény, nyomással szemben igen erős ellenállóképességű, s igen tartós s majdnem eléghetetlen, illetve rendkívül tűzálló. Fajsúlya 1.01, a tengerben élő *fúrókagylókkal szemben eléggé ellenálló*.

Egyike a legbecsesebb ausztráliai fafajoknak, melynek fája Európába mindig nagyobb és nagyobb mennyiségben szállítatik.

Nyugat-Ausztráliából jó a fája hozzánk, hol hazájában az 50 méter magasságú és 3—4 m átmérőjű törzsek nem ritkák. Nevezetes róla az, hogy Indiába, Ceylonba és Zanzibárba is átvitték megtelepítés céljából. A nehéz talajokat nem kedveli, de homokos és kavicsos talajon és ott, hol az évi csapadék legalább 75 cm-t ér el, jól tenyészik.*

Hazájában főleg hídépítési anyagul, vasúti talpfakészítésre, bognárfára és utcaburkolásra használják leginkább fáját. Azon jeles tulajdonságánál fogva, hogy könnyen és szépen megdolgozható, s továbbá, mert a Jarrah fáját sem a hajószú, sem pedig a fehérhangyák (Termeszek) nem bántják, hazájában ez a fa egyike a legbecsesebbeknek a hajóépítési és kikötőberendezési célokra.

Ugyancsak ezen kitűnő tulajdonságainál fogva e fa a bútort, műasztalos munkákhoz és épületek lépcsőházi berendezéséhez, nemkülönben karók, cölöpök készítésére is igen keresett.

A Németbirodalomban ezidőszerint csak utcaburkolati anyagul lesz felhasználva, az e célra korábban alkalmazott faanyagokat ilyen alkalmazásukból teljesen kiszorította az ausztráliai Jarrah.

* L. dr. Winkler: „Bot. Hilfsbuch” p. 113.

Szerző.

12. *Turpentine.**Syncarpia laurifolia* Ten.

A Myrtaceae-k családjába tartozó, 30—45 m magasságot és 120—150 cm vastagságot elérő fa, melynek szíjácsa világos-sárga, a gesztje vörösbarna és oly tömött szerkezetű, hogy a keresztmetszetén sem az edények, sem a bélsugarak (a tükrörszövetek) sem láthatók. Fajsúlya 0:881. Rendkívül kemény és nagyon rugalmas. Nehezen ég, teljesen ellenáll a *fűrőkagylók* és *hajószúknak*.*

Ausztráliának keleti partvidékén tenyésző fa, szép magas törzsekkel.

Hazájában, úgy a nedves földben, mint a tengerben alkalmazva, rendkívüli tartóssága és féregmentessége olyan mint a Greenheart-é, s emiatt főleg kikötőberendezések építésére használják fel e becses fát. Ezenkívül házak építési céljaira, vasúti talpfakészítésre is keresik.

A tengeri fűrőkagylókkal való rendkívül ellenálló képességénél fogva a Turpentine-t a Németbirodalomban, kikötőberendezések céljaira már általánosan alkalmazzák, úgyszintén ezen kitűnő tulajdonságai miatt vették alkalmazásba a Turpentine-t a német kolóniák, kikötők építkezésénél is.

13. *Teak*.***Tectona grandis* L. *Teak* oder *Tikbaum*. *Indische Eiche*.

A Verbenaceae családjába tartozik, *indiai tölgynek* is nevezik, 40 m magasságot és 2 m átmérőt is elér. Elő- és Hátsó-

* A tengeri fűrőkagyló (*Teredo navalis* L) rendkívül veszedelmes a fahajókra és a kikötők faépítményeire (cölöpökre) azáltal, hogy azokba befurakodik, a faszövetet átlyukasztja. A cölöpökbe s más faalkatrészekbe igen sok fűrőkagyló telepedik meg, s ezáltal az átlyukasztás nagy mérvű lesz. A régi tengeri utazók „*Calamitas navium*”-nak nevezték. Legelőször 1780. év körül Hollandiában figyelték meg, hol a védőgátak és kikötők cölöpjeit tette tönkre, árvíz alá borított egyes vidékeket. Előfordul az Óceánokban, a Fekete-, Földközi- és Keleti-tengerben, Amsterdamban és Veneziában is. A tengeri fűrőkagyló egy csigafaj; melynek 0.5—1.0 cm a hossza és 12—20 mm a vastagsága. Ez idő szerint mintegy 30 faja ismeretes már. Ellene úgy védekeznek, hogy a facölöpöket kátránnyal itatják be, s a fából készült hajókat az angolok mintájára rézlemezborítással, rézpáncéllal látják el. Újabban úgy a kikötői, mint más tengeralatti építkezésekhez, fűrőkagylók által okozott károk elkerülése okából, a *vasbetont* kezdik alkalmazni.

Szerző.

** L. dr. Huber Winkler: „*Botanische Hilfsbuch*”, Weimar. 1912. p. 251....

Szerző.

Indiában és a maláji szigetek közül egyeseken, főleg Jáván és Madurán, Siámban és Birmában tenyészik e fanem.

A malájok djatinek, Bombayban tek-nek és Hindostán többi részein sagwannak nevezik.

A fának színe élénk sárgásbarna, tölgyszerű, csokoládébarna, éles évgyűrűkkel. Középkeményiségű (0·561—0·805), jól hasad, rugékony, kissé összeszárad és kevésbé vetemedik, könnyen munkálható, igen tartós. Észrevehető megmaradó gyöngye fűszerre emlékeztető illattal.

A törzse oszlopalakú és magasan ágazik el, gyakran azonban görbe és alulról szabálytalanul elágazik. Gyökerei a felületen terjednek szét. Levelek elliptikus tojásalakúak. Virágai fehérek. Termése mogyorónagyságú, négymagvú. Ez a tölgyszerű fa szolgáltatja a kitűnő és hazájában a leggyakoribb bútorfát, nagyban azonban különösen hajó- és vasúti kocsik készítéséhez használják.

Legjobb a malabári és azután a jávai, mely azonban ágasabb, mert nem olyan szép fejlődött fák adják: állítólag a kultivált fák jobb anyagot adnak, mint az őserdőkben levők.

Jáván 80 éves korban kezdik a kitermelést, de általában szokás szerint 40—60 éves korban döntik, amely korban a fák 17—20 méter magasak és 1 m vastagak. A fa a világkereskedelemben leginkább 7—8 m hosszú, négyélű 0·30—0·65 méter méretekben kerül forgalomba, amiből nagyobb mennyiséget főleg Angliába, Hollandiába szállítanak. A legbecsesebb hajóépítőfa, különösen hadihajópáncéllemezek aljzatára. Ezenkívül vasúti kocsik, főleg háló- és étkezőkocsik építésénél és mennyezetek készítésénél is alkalmazzák a fáját.

14. *Amerikai juhar*.*

Acer saccharinum Wangeh, *Hard Maple*. Cukorjuhar. Egyéb nevek: Sugar maple, Zuckerahorn.

Az Amerikában tenyésző juharok legértékesebbike. Levelei 5 karélyosak és kihegyezettek, melyeknek alsó lapjai kissé molyhosak. Kérge apró repedésekkel van tele; később lehámlik. A fának ezüst fénye van, fajsúlya 0·65—0·75. Az asztalosok és

* E fanem még az ú. n. amerikai sziklás vagy kemény juhar néven (Amerikanische Felsen — oder Hartahorn) is kerül a fakeskedelembe.

Szerző.

esztergályosok a fának finom eres szövetű részeit kedvelik. A fa kemény, tömött, egyenesen hasad, selyemfényű felülettel. A fa igen könnyen politúrozható s emiatt a faiparban igen keresett.

A cukorjuhar Észak-Amerikában tenyészik 30 és 50 sz. fokok között nyugat felé a Rocky Mountainig, néha tiszta állományokat is alkot. Megnő 27 méter magasságra is, s törzse ilyenkor a 60—65 cm vastagságot is eléri.

Általában a mi bükk régióknak megfelelő klíma alatt tenyészik jól. Nedves helyeken sarjadzik is.

Főleg az ú. n. *madárszemű juhart* keresik sajátságos kinézése miatt, ajtóprém díszítésekhez, ezenkívül a vasúti kocsik gyártásához is igen kedvelik e fát. Általában parkettnek, asztalosok borítólemeznek; esztergályosok, kerékgyártók, faragók faszobrászok dolgozzák fel. Lombfűrész munkákra, teknőknek, kanalaknak, apró háztartási cikkeknek, esernyő-botnyeleknek,ournérok, kaptafák, csizmaszegek, s hangszerek és padlók készítésére használják fáját.

A világfakereskedelemben rendszeren rönkök alakjában, avagy mint fűrészáru kerül forgalomba.

Észak-Amerikában, az ottani lakók belőle nyerik a háztartáshoz szükséges nyers cukrot.

Egy fára, mintegy 27 kg cukornedv jut, melyből cirka 900 gramm cukor készül.

Ez a faanyag évről-évre nagyobb mennyiségben kerül Amerikából forgalomba az európai piacokra.

A Hamburgba kerülő amerikai juharpadló fűrészáru, ottan szerzett értesülés szerint, főleg kaszárnyák és gyárak pallózata készítése céljaira lesz felhasználva.

15. Japán tölgy.*

Ilyen kereskedelmi néven megjelölt szállítmány a német piacra először az 1907. évben érkezett be.

A japán tölgyből behozatalra került:

1907. évben 8.060 fűr. tölgyfa,

1908. évben nem volt szállítmány,

* A japán tölgyre vonatkozó kereskedelmi adatokat *Schmidt Károly* miniszteri tanácsos úr volt szíves részemre megadni. Szerző.

1909. évben	27.864 q,
1910. évben	33.944 q,
1911. évben	97.415 q,
1912. évben	155.457 q és
1913. évben	179.812 q faanyag.

A japán tölgy legnagyobb részt mint bárdolt anyag és furnér jött be, azonkívül fűrészelt anyagképpen is, mint deszka és legkevesebb mint nyersfa. A japán tölgyből még frizek, tölgydonga és nyersdonga is érkezett be.

A behozott japán tölgy lazább szerkezetű, likacsosabb, mint a magyar szlapon tölgyfa, van közöttük foltos is, de I-ső rendű anyag is.

Minden körülmények között olcsóbb fa, mint a mi tölgyfánk, s mert túlprodukció van belőle, ami tölgyfánkunk hatalmas konkurenciát csinál.*

Európában Hamburgon, Brémán, Rotterdámon (Rajna-vídekre) és Antwerpenen (Hollandiába) át kerül forgalomba.

C) Egyéb tengerentúli és exotikus fák.**

1. Puszpáng vó bux.

Átellenes hajtásokkal bíró, bőrnemű, örökzöldlevelű cserje. Fájának színe sárga, egyenletes, finom szövetű. Igen kemény, nehezen hasítható. Fajsúlya 0:99—1:02.

* Dr. Mayr H. szerint Japánban fehér, fekete és örökzöld tölgyek tenyésznek.

1. *Fehér tölgyek*: világos, öregebb korokban erősen fehéres színű bázaldált kéreggel. Ide tartoznak: a *Quereus crispula* Bl. (Onara), a *Q. glandulifera* Bl. (Konara), a japán mocsártölgy és az igen nagy levelű *Q. dentata* Thunb. (Kashiwa) japán császártölgy.

2. *A fekete tölgynek* sötét kérge és vörösbarna fája van. Legnevezetesebb közülök a *Q. serrata* Bl. (Kunigi). Fája az európai importra alkalmas.

3. *Örökzöld tölgyek*. Legfontosabb 2 faj: a *Q. Acuta* Thunb. (Akagashi) vöröstölgy és *Q. glauca* Thunb. (Shiragashi) fehértölgy. Igen nehéz, kemény, szívós, erős, rendkívül tartós, szép szövetű, főleg frizek, furnérok, finom parkettek stb. készítésére alkalmas fájukkal tűnnek ki.

Hogy az említett tölgyfajok közül melyek kerülnek a világkereskedelembé, s főleg az európai fapiacokra, nem sikerült megtudnom.

Szerző.

** A tharandti erdészeti főiskolán, az 1932. évben megalakult az „Institut für fremdländische und koloniale Forstwirtschaft”, melynek célja a külföldi, de főleg az exotikus országok fafajaival való foglalkozás.

Szerző.

Tenyészik Elő-Ázsiában, Észak-Afrikában és Európa déli országaiban. Európában parkokban, botanikus és dendrológiai kertekben feltalálható. Az Európában növő fafajok között a legnehezebb.

A legfinomabb faragásokra, mérőeszközökre, esztergályos- és műasztalosmunkákra, főleg pedig fúvóhangszerek készítésére használják a puszpáng fáját.

A kereskedelembe 19 faja közül 3 és pedig: a *török-perzsi*, a *nyugatindiai* és az *afrikai puszpáng* kerül forgalomba.

A *török-perzsi puszpáng* Kaukázusból, a Kaspitó vidékéről és Perzsiából származik és a Fekete-tenger kikötőibe kerül. Ez az örökzöld puszpáng 3 m hosszú és 3—30 cm átmérőt is elér. Legjobban kedvelik az ú. n. *török puszpángot*, mely 1—1.5 m hosszú és 3—30 cm mérettű. Az *európai puszpáng* rendszerint nem kerül forgalomba.*

A *nyugatindiai puszpángot* Maracaibo- és Puerto-Cabellóból hozzák, mely a *török puszpángnál* sötétebb színű.

Az *afrikai puszpáng* a többinél alárendeltebb minőségű.

2. A cédrus.

A világkereskedelemben ilyen néven nem a libanoni, avagy az atlasi és a himalaji cédrus fát értik, hanem azokét a fafajokét, melyek főleg *szivardobozok és ceruzák* gyártására alkalmasak.

A) Szivardobozok készítésére szolgáló cédrusfák.

Egyik ilyen fafaj a *virginiai cédrus*, a *Juniperus virginiana*, melyet az Egyesült Államokból, főleg Floridából, Alambából és Texásból hoznak; a másik fafaj pedig az *illatos vadcédrus*, *spanyol vagy vörös cédrus*, a *Cedrela odorata*, melynek hazája Cuba, Trinidad, Közép-Amerikában Columbia, Brazíliai és azonkívül más délamerikai államok. Az illatos Cedrelának a valódi cédrushoz hasonló színe és illatos fája van; örökzöld fa, páros levelekkel.

Fentiekén kívül a kereskedelem megkülönbözteti még:

1. A *cubai származású cédrust*,** melyet Santiago, St.-Cruz,

* A puszpáng pálmafa, kaukázusi pálmafa néven is sokszor jön a kereskedelembe. Szerző.

** Rendesen remetelakója az őserdőknek, de — ritkán ugyan — találtak már cédruscsoportokat is. *Spanyol cedrus* is a neve.

Szerző.

Jucaro, Nuevitas, Manzanilló stb. kiviteli helyekről szállítanak, Brémán át Európába. Rendesen 3—6 m hosszú és 9—25 cm szélességű rönkök a kereskedelem tárgyai. Színe: sárga-vörös-barna.

2. A *mexikói*, nemkülönben a

3. *Trinidad* szigetén növő cédrusokat, melyeket ily néven hoznak kereskedelembe.

4. A *délamerikai vadcédrusfát*, melynek fája durva szövzetű, sötét-kékbe-vörösbe átmenő színű és kevés illatú. Mindezeknél fogva szivardobozok előállítására kevésbé alkalmas. Főleg Columbiából, Braziliából, Paraguayból és Argentínából hozzák Európába.

5. A *Surinam Cedrust*, mely a hollandiai Guayanában tenyészik és Hollandiába kerül behozatalra, hol szivardobozokat készítenek belőle.

Általánosságban megjegyezzük, hogy értékesebb és drágább szivarok csomagolásához a cédrusfát használják; az alárendeltebb értékű szivarok csomagolásához az Okoume és égerfadobozok is jók.

B) *Ceruzahüvelyek gyártásai* céljára a németországi ceruzagyárosok a *Juniperus Virginiana*-t kedvelik. Ez a fafaj nagyobb mennyiségben Florida, Texas, Alamba, Georgia államokban tenyészik.

Másod- vagy harmadrendű fa, egyenes törzzsel. Levelei a *Juniperus Sabináéhoz* hasonlóak, gyakran hatsorosak. Elég gyakran 20 m-re is megnő. Fája vörösbarna (innen neve: vörös cédrusfa, álcédrusfa), rovaroktól mentes, könnyen faragható. Tartóssága és kellemes illata miatt az esztergályosok, műasztalosok és faragók is kedvelik.

C) Itt megemlítjük még az u. n. *amerikai cédrust* (*White Cedar*), melyet főnnebb, mint *Cypress-t* (*Taxodium distichum*) már letárgyaltunk. *Red Cedar* névvel jelölik a *Juniperus Virginianát** és *White Cedar* néven pedig a *Chamaecyparis thyoidest*.

D) Az ú. n. *valódi cédrusok*, minők: a *Cedrus Libani*, *Cedrus Atlantica* (ezüst cédrus) és *Cedrus Deodora* (Himalaja-

* L. Julia Ellen Rogers: Tre Guide p. 24. és 26.

cedrus) ritkább előfordulásaiknál és nehezebb beszerezhetőségüknel fogva a kereskedelemnek nem tárgyai. A *C. Deodorát* hazájában építőfául is használják; de kivitelre nem kerül.

3. *Cocobolo*.

Erről a fafajról a „Yale university School of Forestry” Bulletin No. 8. számában (1923 New-Hafen) részletes leírást ad Samuel J. Record egyetemi tanár és George A. Garrat, a michigani mezőgazdasági kollégium tanára. A *Cocobolo* a *Leguminosae* családjába tartozó *Dalbergia* fafaj. Három változata fordul elő és pedig a *D. retusa* Hemsley, Panama és Nicaragua, *D. Hypoleuca* Pittier, Costa Rica; *D. Granadillo* Pittier. Hazájuk Mexico, Guatemala, Salvador, Honduras, Nicaragua, Costa Rica és Panama.

Késnyelek, sakkfigurák, pálcák, olvasók, gombok, ékszerdobozok stb. készítésére használják fáját.

A rendkívül drága, a sárga vagy vörösbarna színezetű és sötét erezetű fát műsztergályos és asztalosipar dolgozza fel. Németországba a világháború előtt mintegy 500 tona áru került behozatalra.

Újabb időkben Nicaragua-, Panama- és Costarica-ból hozzák be Európába ezt a rendkívül drága, sárgától a vörösbarnaszínű sötétebb erezetű, főleg a műsztergályos- és asztalosiparban gyakrabban alkalmazott nemes fát. A palisanderfához nagyon hasonló.*

4. *Ébenfa*.

A műasztalosiparból ismert, rendkívül kemény és nehéz, sötétszínű, tömör geszttel bíró, szépen politúrozható fa. Az ébenfa a régiiek legbecsesebb fája volt.

Az ébenfa fáját a *Diospyros* genus szolgáltatja. Minősége szerint megkülönböztetünk: *fekete, csikolt, vörös, zöld és fehér ébenfát*.

Feketeszínű a *D. dendo* fája, melyet származási helyéről Lagos, Gabun és Old Calabar ébenfának is neveznek; továbbá a *zanzibari* (*D. mespiliformis*) és a *madagascari* (*D. microrhem-*

* L. „Cacobolo-Holz”. Wiener Allg. Forst- und Jagdz. 1927. VII. 8, Nr. 27. p. 161.

bus) ébenfa. *Feketén csikolt ébenfát* (barna színűt) a D. hirsuta adja.

A Mauritius-szigeten növő D. rubra pedig a *vörös ébenfát* szolgáltatja.

Zöld ébenfa név alatt az Elő-Indiában tenyésző D. Chloroxylon fája jó forgalomba.

Végül a *fehér ébenfát* a Maszkarénákon tenyésző D. melanida és a Fülöp-szigeteken növő D. melacapai adják.*

Az ébenfa a műasztalosság kedvelt fája. Főlegournirok, berakott munkák (intarziák), matematikai műszerek, fúvolák, késnyelek, zongorabillentyűk, fogantyúk, botok és a műfaragás céljaira használják.

Az ébenfát kevésbé nemes fának, pl. a körtefának pácolásával utánozzák.

Németországba Brémán és Hamburgon át jó főleg behozatalra. A *macassari ébenfát* (Maba ebenus) Hollandiába, a többi származását pedig Anglia és Franciaországba szállítják.

5. Amerikai tölgy.

Ily néven a *Quereus rubra* fája jó a világkereskedelemben. Nevét onnan vette, mert levelei ősszel vörösszínűek lesznek.

Hazája Észak-Amerikában van, hol Georgiától és Texastól Kanadáig; az Atlanti-óceántól Jowáig és Missourig közönséges. Az 1740. évben hozták Németországba, hol belőle már igen szép példányok vannak, főleg parkokban.**

Fája barnás színű, durva szövetű. Nördlinger szerint fája sem súlyra, sem pedig keménységre nem áll hátrább a mi kocsányos és kocsánytalan tölgyünkénél. Rendkívül gyorsan nő; a kérge sok csersavat tartalmaz.

Hazájában és a világkereskedelemben *Red oak* névvel jelölik. Könnyű feldolgozhatóságánál fogva a bútorgyártásban és a faragott munkáknál kedvelik fáját. Hordókra nem igen alkalmas.

* Új-Kameruban és spanyol Guinia területein dr. Georg Escherich bajor professzor sok ébenfát talált. L. „A kameruni erdők titka” c. közleményt! „Nemz. Ujság” 1927. II. 4.

Szerző.

** Péch Dezső szerint a görgényi kincstári erdőben is van néhány szép példány belőle. Széky Péter földbirtokos Tiszaigaron igen szép amerikai tölgyeket nevel. L. bővebben Erd. Lapok: 1925. évf. 144. l.

Szerző.

Ez az amerikai tölgy nagy mennyiségben való behozatala és olcsó ára miatt élénk versenytársa lett a német tölgyeknek. Újabb időben gömbölyű állapotban igen sokat hoztak be belőle, azonban mint fűrészáru is behozatalra került. Az 1911. évben csak Hamburgon át mintegy 16.000 m³ amerikai tölgy került Németországba. Ugyanilyen mennyiségű lehet a többi németországi kikötőkben érkezett amerikai tölgy nagysága. Rendesen 3—6 m hosszú és 25—60 cm rönkök a kereskedelem tárgyai.

6. Amerikai kőris.

Ezzel a gyűjtőnévvel jó a kereskedelemben az Amerikából származó *fehér kőris*, White ash (*Fraxinus americana*); a *kék kőris*, Blue ash (*Fr. quadrangulata*) és *fekete kőris*, Black ash (*Fr. sambucifolia*) importált fája. Legtöbbszörre azonban a fehér kőris kerül behozatalra.

A fehér kőris hazája az északamerikai Egyesült Államok. Canadától Texasig mindenütt előfordul, olykor szép állományokat is alkot. A szabadban nőtt kőris fája terebélyes alakot ölt.

Kereskedelmi jelentősége hazájában is igen nagy. Utóbbi időben (1916-ig értve) rendkívül sok törzset termeltek ki és kivitelre is elég került belőle. Hamburgon át Németországba 1910-ben mintegy 5500 m³, 1911-ben pedig mintegy 6000 m³ amerikai kőris lett behozva. Brémán és a többi német kikötőkben is importálták az amerikai kőrist, de ezekben a kikötőkben is fentieknek mintegy felét hozták be.

Rendszerint angol mérték szerint szállítják az amerikai kőrist. Kedveltek a 12 angol láb és ennél hosszabb, a 12 angol hüvelyk és ennél vastagabb törzsrészek.

Hazájában az alkalmazhatósága igen sokféle. így szekérrudaknak, kocsiváznak, gazdasági eszközöknek, létráknak, gereblyéknek, villáknak, szerszámnyeleknek, abróncsoknak, sétatálcáknak, jármoknak, küllőknek, labdaverőknek stb. használják fel fáját. Fűrészárut is készítenek belőle. A vasúti kocsigyártás és az aztalosipar is temérdek anyagot fogyaszt belőle. Fournirok készítésére is kitűnő.

(Folytatjuk.)